

The Effects of Learning Style Activities on Academic Achievement, Attitudes and Recall Level

Özge YAZICILAR¹

Bülent GÜVEN²

ABSTRACT: This study aimed at revealing the learner attitudes toward this course, recall level and efficiency of the course to academic achievement with the applications of the course to academic success with the applications of the course that is carried out appropriate to field learning styles dimension in the 5th grade of the social studies course in elementary school. The design of the study was based on experimental and control group pre / post test model. The applications related to the study was conducted in the fall term of 2005-2006 academic year with the collaboration of Çanakkale Onsekiz Mart Elementary School and in the classroom of 5-A and 5-C experimental and control group respectively. Throughout the study, teaching materials were developed by the researcher considering the learning styles learners and were utilized in presenting the course. After statistical analysis, in this research, the following results were obtained: There was a significant difference between the success of control group and experimental group, experimental group being more successful than the control group. There wasn't a significant difference between the attitudes of control group students and those of experimental group. There was a significant difference between the retention of control group and experimental group, experimental group being more successful than the control group.

Key Words: Learning Style, Recall Level, Attitudes, Academic Achievement

SUMMARY

Purpose and significance: This study aimed at revealing the learner attitudes toward this course, recall level and efficiency of the course to academic success with the applications of the course to academic success with the applications of the course that is carried out appropriate to field learning styles dimension in the 5th grade of the social studies course in elementary school.

Methods: The design of the study was based on experimental and control group pre / post test model. The applications related to the study was realized in the fall term of 2005-2006 academic year with the collaboration of Çanakkale Onsekiz Mart Elementary School and in the classroom of 5-A and 5-C experimental and control group respectively. Throughout the study, teaching materials were developed by the researcher considering the learning styles learners and were utilized in presenting the course.

In order to collect data, an achievement test that would evaluate learners' academic achievement, learning style inventory that would evaluate learners' learning style characteristics and lesson plan, instruction material was developed. Before starting to the experimental procedures, the data collection instrument is developed, permission to use the instrument is granted. Experimental procedures started with identifying control and experimental groups. Then, purposes of the study and the nature of the experiment are explained to the participating teachers who teach the experimental group. In addition, teachers are informed about dimensions of learning styles (audio visual, emotional) teaching and teaching activities related learning styles. The roles of the teachers and students in the experimental procedures were also explained.

¹ Çanakkale Onsekiz Mart University, ozge488@mynet.com

² Asist.Prof. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart University, bulentg@comu.edu.tr

After informing teachers, researchers met with the students of experimental and control groups. Students informed about the learning style teaching activities in social studies lessons and effects of the learning style activities on academic achievement and attitudes toward social studies course. Also, it is explained that these students were chosen as a participant of the experimental group.

In both groups (experimental group and control group) pre-test were given related to community services chapter of social studies course. After pre-tests, information about the research process is shared with the participating teachers and students. Experimental study includes instruction three hours per week along for weeks (as $3 \times 4 = 12$ hours). This experimental study is conducted between March 28th and April 21st of 2006. In experimental group, experimental procedures include (a) explanation of teaching goals, (b) explanation of content of the course by using study sheets. Students were informed about how to use these distributed study sheets. At the end of the each lesson in the experimental group students were asked to complete the study sheets. Time to time, researcher checked the classrooms for ensuring that teachers are conducting the instruction according to the experimental procedures. Instruction in the control group was conducted by using teacher centered and 2004 primary school program methods. Assistant of the researcher were checked the instruction in the control group.

Lessons in the experimental group included audio visual teaching practices. Lessons in the control group included 2004 primary school program methods of teaching. After completion of the subject of community services of social studies course in both groups' post-tests were conducted.

Data Analysis Process: The data obtained were analyzed by SPSS; with a significance level of .05 as the level of arithmetic mean, standard deviation, t test, percentage and differences were made use of to analyze the data.

Results: After statistical analysis, in this research, the following results were obtained: There was a significant difference between the success of control group and experimental group, experimental group being more successful than the control group. There wasn't a significant difference between the attitudes of control group students and those of experimental group. There was a significant difference between the retention of control group and experimental group, experimental group being more successful than the control group.

Öğrenme Stili Özelliklerinin Dikkate Alındığı Öğretim Etkinliklerini Uygulamanın Akademik Başarı, Tutumlar ve Hatırda Tutma Düzeyi Üzerindeki Etkisi³

Özge YAZICILAR⁴

Bülent GÜVEN⁵

ÖZ: Bu araştırma öğrenme stili özelliklerinin dikkate alındığı öğretim etkinliklerini uygulamanın akademik başarı, hatırd tutma düzeyi ve tutumlara olan etkisini belirlemek amacıyla, deneme modellerinden öntest-sontest kontrol gruplu modele göre desenlenmiş ve gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya ilişkin denel işlem 2005–2006 öğretim yılı bahar döneminde Çanakkale Onsekiz Mart İlköğretim Okulunda deney ve kontrol grubu olarak belirlenen 5-A ve 5-C sınıflarında gerçekleştirilmiştir. Yapılan çözümlenmelerin sonucunda; sosyal bilgiler dersinde öğrenme stili özelliklerinin dikkate alındığı öğretim etkinliklerinin uygulandığı deney grubundaki öğrenciler ile MEB 2004 öğretim programının uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin akademik başarıları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık vardır hipotezi ile sosyal bilgiler dersinde öğrenme stili özelliklerinin dikkate alındığı öğretim etkinliklerinin uygulandığı deney grubundaki öğrenciler ile MEB 2004 öğretim programının uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin hatırd tutma düzeyleri arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır hipotezinin doğrulandığı, sosyal bilgiler dersinde öğrenme stili özelliklerinin dikkate alındığı öğretim etkinliklerinin uygulandığı deney grubundaki öğrenciler ile MEB 2004 öğretim programının uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin derse ilişkin tutumları arasında bir fark vardır hipotezi ise reddedilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Öğrenme Stili, Hatırd Tutma, Tutumlar, Akademik Başarı

GİRİŞ

İnsanı toplumsal bir varlık yapan ve diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerden biri öğrenme yeteneğine sahip olmasıdır. Doğduğu zaman bilinçli hiç bir davranış gösteremeyen insanoğlu, yaşaması için gerekli olan tüm davranışları çevre etkisi ve doğuştan sahip olduğu güçlerin yardımıyla öğrenir (Fidan, 1996). Öğrenme hem bir süreç hem de bir üründür. Süreç olarak öğrenme, oldukça kalıcı nitelikteki davranış değişmelerine neden olan etkileşimler bütünüdür. Bu süreci doğrudan gözlemek çoğu zaman olanaklı değildir. Ürün olarak öğrenme ise geçirdiği yaşantıların sonucu olarak, bireyi davranışlarında oluşan bir ölçüde kalıcı nitelikteki değişimlerdir (Bloom, 1998).

Öğrenmede kalıcı değişme, yaşantı ürünüdür. Yaşantı ise bireyin çevresiyle olan etkileşimleri sonucunda oluşmaktadır. Bireyin çevresi ile etkileşimleri bireyi etkileyen, esnek ve dinamik etkileşimler biçiminde meydana gelir. Bu etkileşimler de bireyin öğrenme sürecinde etkin bir yer tutmakla birlikte, kişiden kişiye farklılık gösterirler. Bireyler ortak bir çevreyi paylaşırken, olgu ve olayları içselleştirerek yaşantılar haline dönüştürürlerken farklı yöntemler izlerler. Bu yöntemler, bireyin öğrenme sürecinin niteliğini ve onun öğrenmeye yaklaşımını belirleyen tercihler olan öğrenme stilleri olarak adlandırılırlar (Eren, 2002).

Öğrenme stili kavramı ilk defa 1960 yılında Rita Dunn tarafından ortaya konmuştur. Dunn'ın öğrenme stili kuramında doğrudan öğrenmeyi tanımlama yerine, bilgiyi yönlendirmede bireyin yeteneğine etki eden dış etkenleri tanımlamayı yeğlediği görülmektedir (Dunn et al., 1991).

Claxton ve Ralston'a göre (1978) öğrenme stili, bir öğrencinin uyarıcılara nasıl tepki verdiğini ve öğrenme sırasında bu uyarıcıları nasıl kullandığını gösteren devamlı, değişmez bir tarzdır. Hunt (1979), öğrenme stilini öğrencinin ne öğrendiğinden ziyade nasıl öğrendiği olarak tanımlarken, Keefe (1991) öğrenme stilini; bilişsel, duyuşsal ve psikomotor davranış özelliklerinin birleşimi olarak ele almakta ve öğrencilerin isteklerine nasıl yanıt verdiklerini, nasıl etkileştiklerini ve nasıl algıladıklarını belirleyen bir gösterge olarak tanımlamaktadır. Keefe bu özelliklerin, bireyin evdeki, okuldaki ve

³ Bu çalışma Yrd. Doç. Dr. Bülent GÜVEN danışmanlığında tamamlanan ve 01.09.2006 tarihinde ÇOMU Sosyal Bilimler Enstitüsünde kabul edilen yüksek lisans tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

⁴ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, ozge488@myinet.com

⁵ Yrd.Doç.Dr. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, bulentg@comu.edu.tr

toplumdaki kültürel değişimine bağımlı olarak oluştuğunu ve geliştiğini de ayrıca belirtmektedir. Felder (1996) ise öğrenme stilini bilgiyi alma ve işleme sürecindeki bireysel yaklaşım farklılıkları anlamında kullanmıştır.

Kolb öğrenme stili kavramını yaşantıya dayalı öğrenme kuramına dayandırmaktadır. Kuramının temellerini, Lewin, Piaget ve Dewey'in öğrenme ve biliş üzerine yaptığı araştırmaların bulguları üzerine kurmuştur. Kolb'a göre, insan zihninde iki zıt algılama ve bilgiyi işleme kutupları bulunmaktadır. Bu biçimlenmenin temelini insanın kalıtım özellikleri, geçmiş yaşantıları ve günümüz çevre koşulları oluşturmaktadır. Kolb, sürekli bir değişiklik söz konusu olduğundan sabit bir öğrenme stilinden söz edilemeyeceğini vurgular (Kolb, 1985). Gregorc (1979) ise, kuramını öğrencilerin davranışlarını gözlem ve onlarla yaptığı derinlemesine görüşme sonuçlarına dayalı olarak geliştirmiştir. Kuramını kaynaştırıcı yetenek kuramı ve enerjik model ile açıklamaktadır. Gregorc da Kolb'la benzer şekilde insanda bilişe yönelik iki farklı boyutun olduğunu belirtmektedir. Bu boyutların algılama ve sıralama olduğunu, bunların da ikişer kutuptan oluştuğunu ifade etmektedir. Algılamada somut ve soyut, sıralama boyutunda ise aşamalılık ve rastlantısallık kutuplarının olduğunu ve bu iki boyutun enerjik olarak etkileşimi sonucunda dört öğrenme stilinin ortaya çıktığını ifade etmektedir (Jonassen ve Grabowski, 1993). Bu kuramların amaçları incelendiğinde neredeyse tamamının ortak bir şekilde bireylerin birbirinden farklı olarak öğrendiklerini ortaya koymaya çalıştıkları görülmektedir (Boydak, 2004).

Bireylerin kendi öğrenme stillerinin farkında olarak öğrenme-öğretme sürecinde bulunmalarının sağlanması, akademik başarı ve özgüvenlerinin geliştirilebilmesi için, küçük yaşlardan başlayarak öğrenme stili özellikleri belirlenmelidir. Öğrencilerin bir dersten başarılı olmalarını etkileyen faktörlerden biri, bizzat öğrencilerin iyi çalışma, tutum ve alışkanlıklarına sahip olup olmamalarıdır (Küçükahmet, 2000). Belirli nesne, durum, kurum, kavram ya da diğer insanlara karşı öğrenilmiş, olumlu ya da olumsuz tepkide bulunma eğilimi (Tezbaşaran, 1996) olarak tanımlanan tutumlar, öğrenme süreci sırasında ortaya çıkan duygularla başa çıkma ve kontrol altına alma ile ilgili olup insan davranışlarına yön vermede önemli bir role sahiptir. Bir değer ve inanç sistemine bağlı olarak oluşan tutumların olumlu ya da olumsuz olması öğrenme sürecini doğrudan etkilemekte ve bireylerin gelecekteki yaşantılarına yön vermektedir (Seferoğlu, 2004; Sünbül ve diğerleri, 2004). İlköğretim basamağından başlayarak gerçekleştirilecek öğrenme stili özelliklerini belirleme çalışmaları ile öğrencilerin derslerde daha başarılı olmaları, kimi derslerde öğrenmeye ilişkin olumsuz yaşantılar geçirmelerinin önüne geçilmesi sağlanabilir. Kimi öğrenciler tarafından sevilmeyen, sıkıcı bir ders olarak ifade edilen sosyal bilgiler dersine ilişkin olarak, öğrencilerde olumsuz tutumların oluşmasında ve yerleşmesinde onların öğrenme özelliklerinin dikkate alınmamasının etkili olduğu söylenebilir (Güven, 2003).

Demirkaya ve Arıbaş (2004), sosyal bilgiler dersine yönelik öğrenci ilgileri üzerine yaptıkları araştırmalarında öğrencilerin sosyal bilgiler dersine olan ilgilerinin dil, edebiyat ve sayısal derslere göre daha düşük düzeyde olduğunu belirlemişlerdir. Bu araştırmanın dışında gerçekleştirilen çalışmalarda da (Güven, 2003) öğrencilerin sosyal bilgiler dersini ezber dersi olarak adlandırdıkları ve derse ilişkin tutumlarının olumsuz yönde olduğu vurgulanmıştır. İçeriğin ağırlığı ve gerçek yaşamdan kopukluğu, öğretimde kitap merkezli bir stratejinin uygulanması, öğrencilerin edilgen durumda ve uygulamadan yoksun bırakılmaları derse yöneltilen diğer genel eleştirilerdir (Otluoğlu ve Öztürk, 2002).

İlköğretim basamağında öğrenim gören öğrenciler, sosyal bilgiler derslerinde belirlenen davranışsal amaçları kazanmalarını sağlayacak içeriği, bir ders ya da konu alanı için belirlenen davranışsal amaçların her bir öğrenciye nasıl ve ne yolla kazandırılacağına belirlenmesi anlamına gelen öğrenme-öğretme sürecine, etkin bir biçimde katılarak öğrenme durumundadır (Güven, 2003). Sosyal bilgiler dersinde de belirlenen davranışsal amaçların her bir öğrenciye nasıl ve ne yolla kazandırılacağına belirlenmesi yöntemlerinden biri de öğrenme stillerinin ortaya çıkarılmasıdır.

Öğrencilerin her yönden kendilerini geliştirebilmeleri dersin işlevselliğinin artırılması ve öneminin ortaya çıkarılmasını sağlamak amacıyla ortaya konan öğrenme stillerinin öğretmenler tarafından iyi bir şekilde bilinmesi, sınıftaki öğrencilerin öğrenme özelliklerine ilişkin dağılımının ortaya çıkarılması ve öğrenme özelliklerine göre uygun öğretim etkinliklerinin sunulması amaçlara ulaşmada önemli

kolaylıklar sağlamaktadır. Öte yandan, öğrencilerin akademik başarılarında, hatırd tutma düzeylerinde ve derse yönelik tutumlarında öğrenme stillerine uygun öğretim etkinlikleri uygulamanın nasıl bir etki yapacağı konularının araştırılması göz ardı edilmemelidir. Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stillerine uygun etkinlikler sunmanın, akademik başarı, hatırd tutma düzeyi ve tutumlar üzerindeki etkisini sınyan araştırma, sözü edilen bu gereksinimlerden kaynaklanmıştır.

Kendisine, ailesine, çevresindeki diğer insanlara, yasalara ya da devlete karşı görev ve sorumluluklarının neler olduğunun ve özellikle toplumsal çevresine etkin bir biçimde nasıl uyum yapacağının öğretildiği (Anıl, 1999) sosyal bilgiler dersinde, öğretmen merkezli öğretim uygulaması, uygun öğrenme ortamının hazırlanmaması, öğrencilerin öğrenme özelliklerinin dikkate alınmaması gibi nedenlerle istenilen başarı ve olumlu tutum özelliklerinin kazandırılabilmesi güçleşmektedir. Oysa eğitim yoluyla bireyin amaçları, bilgileri, davranışları, tutum ve tavırlarının değişmesi beklenmektedir (Demirel, 2000). Tutumların belirlenmesinde ve olumsuz tutumların değiştirilmesinde eğitim önemli bir araçtır. Literatür incelendiğinde gerek Türkiye’de (Güven, 2003; Deveci, 2003) gerekse diğer ülkelerde (Allport, 1935) konu ile ilgili gerçekleştirilen birçok araştırmada eğitimin bu özelliği vurgulanmıştır.

Araştırmanın Problemi

Yukarıda sözü edilen gereksinimlerden hareketle araştırmanın problemi İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde, öğrencilerin öğrenme stil özelliklerinin dikkate alındığı öğretim etkinliklerini uygulamanın akademik başarı, hatırd tutma düzeyi ve tutumlara olan etkisinin incelenmesi olarak belirlenmiş, temel amaca bağlı olarak aşağıdaki hipotezler sınyanmıştır:

İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stil özelliklerinin dikkate alındığı öğretim etkinliklerinin uygulandığı deney grubu ile MEB 2004 öğretim programı etkinliklerinin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin,

- 1) akademik başarı düzeylerinde,
- 2) derse ilişkin tutumlarında,
- 3) hatırd tutma düzeylerinde anlamlı derecede farklılık oluşmuştur.

Araştırma Grubu

Araştırmanın denekleri 2005–2006 eğitim öğretim yılında Çanakkale Onsekiz Mart İlköğretim okulunun 5-A ve 5-C sınıflarında öğrenim gören toplam 81 öğrenci oluşturmuş, bu sayı denkleştirme işlemleri sonunda 50 öğrenciye düşmüştür. Okulda üç adet 5. sınıf şubesi bulunmaktadır. Deney ve kontrol gruplarının belirlenmesinde, yansız atama yöntemi benimsenmiş, 5/A, 5/B ve 5/C sınıfları arasında kura çekilmiştir. Çekilen kura sonucu 5/A sınıfı deney grubu, 5/C sınıfı kontrol grubu olarak belirlenmiştir.

YÖNTEM

Bu araştırmada, görsel, işitsel ve devin/duyumsal stil boyutlarındaki öğrencilerin özellikleri dikkate alınarak hazırlanan öğretim etkinliklerini uygulamanın, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersi akademik başarılarında, bu derse ilişkin tutumlarında ve hatırd tutma düzeylerinde nasıl bir etki yapacağını belirleyebilmek için deneme modellerinden "öntest - sontest kontrol gruplu model" kullanılmıştır. Öntest - sontest kontrol gruplu modelde biri deney, diğeri de kontrol grubu olmak üzere yansız atama yöntemiyle oluşturulmuş iki grup bulunmakta; her iki grupta deney öncesi ve deney sonrası ölçmeler yapılmaktadır (Karasar, 1998). Model, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ve normal öğretim yapan bir ilköğretim okulunda, şube şeklinde yapılandırılmış iki sınıfta uygulanmıştır. Bu amaçla bir deney, bir de kontrol grubu oluşturulmuştur.

Ölçme Araçları

Araştırmanın kuramsal boyutunun oluşturulabilmesi için konuyla ilgili yerli ve yabancı kaynaklar taranmış ve konu alanı uzmanlarının görüşlerinden yararlanılmıştır. Araştırmada ele alınan problemin çözümüne yönelik olarak çeşitli veri toplama araçları kullanılmıştır. Akademik başarı değişkeniyle ilgili veriler, ilköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde işlenen “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesinin kazanımları temel alınarak araştırmacılar tarafından hazırlanan ve geçerlik güvenirlik çalışması yapılmış olan 40 soruluk dört seçeneğe çoktan seçmeli türde bir adet ünite başarı testiyle toplanmıştır.

Testin kapsam geçerliliğinin sağlanması amacıyla testteki soruların tamamının konu içeriğini kapsamaması ve her birinin ölçmek istediği kazanıma ilişkin beceriyi en iyi derecede ölçmesi için gereken özen gösterilmiş, belirtke tablosu hazırlanmış ve uzman görüşleri alınmıştır. Ölçme aracının güvenilirliğini belirlemek için benzer bir gruba başarı testi bir kez uygulanmış, testi yarılama tekniği ile güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Testin bütününe ilişkin güvenilirlik katsayısını hesaplamak için ise Spearman-Brown formülü kullanılmış 0.83 değeri bulunmuştur. Bu değer güvenilirlik için yeterli görülmüştür.

Öğrenme stili özelliklerinin dikkate alındığı etkinlik planlarının ve öğrenme materyallerinin geliştirilmesi sürecinde önce Sosyal Bilgiler dersi 5. sınıf “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesinin kazanımları belirlenmiş daha sonra bu kazanımlara ilişkin görsel, işitsel, devinimsel öğrenme stili özelliklerine ve öğrenci düzeyine uygun bir biçimde planlar ve öğretim materyalleri hazırlanmıştır. Planlara ve öğretim materyallerine ilişkin uzmanlardan ve sınıf öğretmenlerinden görüş alınmış, denel işlem öncesi pilot çalışmalar gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada örnekleme alınan öğrencilerin kişisel bilgileri, araştırmacılar tarafından hazırlanan 13 maddelik “Kişisel Bilgiler Formu” kullanılarak, öğrenme stillerine ilişkin veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen 27 maddelik Likert türü “İlköğretim Öğrencilerine Yönelik Öğrenme Stili Ölçeği” ile toplanmıştır. 6–14 yaş grubundaki tüm öğrencilerin yer aldığı zorunlu temel eğitim basamağı olan ilköğretim kurumlarında öğretimin bireyselleştirilmesine yönelik gerçekleştirilmesi gereken etkinliklerde öğrencilerin özelliklerini ortaya çıkarma konusunda sınıf öğretmenlerine yardımcı olmayı amaçlayan öğrenme stili ölçeği geliştirme çalışması dört aşamada gerçekleştirilmiştir. Bu aşamalar, stil ölçeği maddelerini belirleme, deneme ölçeğini hazırlama, deneme ölçeğini uygulama, güvenilirlik ve geçerliliği belirleme olarak adlandırılmıştır. Maddeleri belirleme aşamasında, öğrenme stili ölçeği geliştirme çalışmaları ile ilgili literatür gözden geçirilmiş ve bu konuda gerçekleştirilmiş araştırmalar incelenmiştir. Bunun yanı sıra, öğrencilerin öğrenmeye yönelik tercihleriyle ilgili olarak hedef kitle olan ilköğretim 5. sınıf öğrencilerini temsil eden, yaklaşık 100 kişilik bir örneklem grubundan duygu, düşünce ve davranışlarını anlatan bir kompozisyon yazmaları istenmiştir. Yazılan kompozisyonlarda belirtilmiş olan öğrenme tercihi ile ilgili cümleler sistematik bir biçimde çözümlenerek ölçek ifadelerinin yazılmasına temel oluşturacak ipuçları elde edilmiş; bu ipuçları doğrultusunda 44 denemelik öğrenme stil ölçeği maddesi yazılmıştır. Öğrenci kompozisyonlarında yer alan ifadeler dikkatle incelendiğinde, öğrencilerin öğrenme biçimlerinden görsel, işitsel ve devinimsel özellikleri ortaya koydukları anlaşılmış, bu nedenle ölçeğin genel tasarımında Barbe ve Milone (1980) ve Given (1996) tarafından benimsenen görsel, işitsel ve devinimsel boyutlar model alınmıştır.

Deneme ölçeğini hazırlama aşamasında, ölçek maddelerine ölçek biçimi verilmiştir. Bunun için 44 ölçek cümlesi alt alta sıralanmış ve cümlelerin karşısına “Tamamen Uygun, Uygun, Uygun Değil, Hiç Uygun Değil” biçiminde derecelendirilmiş bir ölçek konulmuştur. Ayrıca ölçeğin başına, ölçeğin amacı, ölçekteki madde sayısı, yanıtlama biçimi hakkında bilgi verilen bir yönerge yazılmıştır. Ölçekte öğrenci grubunun yaş özelliği tersinir düşünme için istenilen düzeyde olmayacağı düşüncesiyle olumlu ifadeler kullanılmış, olumsuz ifadeler yer verilmemeye çalışılmıştır. Hazırlanan 44 madde, alanla ilgili uzmanların görüşüne sunulmuş bir eksiklik yada yanlış anlamaya yol açabilecek bir karmaşa olup olmadığı kontrol edilmiş ve bu kontrol sonucunda madde sayısı azaltılmış, yapılan değerlendirmeler sonucunda, üç madde elenmiş toplam 41 maddeden oluşan denemelik öğrenme stili ölçeği hazırlanmıştır.

Ölçeği uygulama aşamasında, taslak olarak hazırlanmış araç, Aralık 2005’de random yoluyla seçilen Atatürk, Barbaros ve Onsekiz Mart ilköğretim okullarının 5. sınıflarında öğrenim gören 211 ilköğretim 5. sınıf öğrencisine uygulanmıştır. Hatalı ve eksik işaretlemelerden dolayı 4 öğrencinin verdiği yanıtlar kapsam dışı tutulmuştur.

Güvenirlik ve geçerliği belirleme aşamasında, 207 İlköğretim 5. sınıf öğrencisinin doldurduğu ölçekten elde edilen veriler kullanılarak denemelik aracın güvenilirliği ve geçerliği belirlenmiştir. Bu amaçla Likert tipi ölçekler için en uygun olan Cronbach Alpha katsayısı (Tezbaşaran, 1996) hesaplanmıştır. Geçerliği belirlemek için ise, kapsam geçerliği ve yapı geçerliği sınamaları yapılmıştır. Bu aşamada kapsam geçerliği için yeni bir sınamaya yapılmamış, ölçek maddelerinin belirlenmesinde

alınan uzman görüşleri kapsam geçerliğini belirlemeye uygun ve yeterli sayılmıştır. Denemelik aracın geçerliğini belirlemede kapsam geçerliği sınaması için, ölçek maddelerinin belirlenmesi aşamasında altı farklı üniversitenin (Gazi, Abant İzzet Baysal, Anadolu, Dokuz Eylül, Çukurova ve Marmara Üniversiteleri) Eğitim Fakültelerinde görev yapan 7 uzman ve Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim okullarında görev yapan 4 sınıf öğretmeniyle gerçekleştirilen çalışma temel alınmıştır. Bu çalışmada uzman ve öğretmen görüşleri doğrultusunda değişikliğe ve düzeltmeye uğratılan maddelerden oluşan ölçeğin ölçme amacına uygun olduğu ve ölçülmek istenilen alanı temsil ettiği söylenebilir.

Yapı geçerliği için de faktör analizi yapılmış, analiz sonrası 41 maddelik ölçek 27 maddeye düşürülmüştür. Deneme aracının yapı geçerliği sınaması için yapılan faktör analizi ile aynı zamanda ölçeğin kaç boyutlu ve bu boyutların neler olduğu belirlenmiştir. Öncelikle yapılan temel bileşenler çözümlemesi ve Varimax tekniği ile yapılan döndürme işlemi sonunda, özdeğeri 1.00'den büyük olan onbeş faktör ortaya çıkmıştır. Ancak faktör sayısının beklenenden çok çıkması nedeniyle, bu sayının azaltılıp azaltılamayacağı yoklanmak istenmiştir. Öncelikle faktörler arasındaki farka bakılarak eleme yapılmış, 0.1 den az fark olan faktörler değerlendirmeye alınmamıştır. İkinci olarak Cattell' in "scree" sınaması (Kline, 1994) yapılmış, "Scree" sınaması grafiğinde, grafik eğrisinin hızlı düşüş gösterdiği noktanın sekizinci faktörün olduğu yer olduğu belirlenmiştir. Sekizinci faktörden sonra eğrinin aynı doğrultuda ilerlediği görüldüğünden, ölçekteki faktör sayısının sekiz'de kalması gerektiğine karar verilmiştir. Ölçekteki 8 faktörün varyans değerleri sırasıyla, 4,89, 3,237, 2,066, 1,848, 1,739, 1,503, 1,477, 1,323 tür. 8 faktörün tümü toplam varyansın 44,1' ini açıklamaktadır. Kabul edilebilir oran olan %41'in (Kline, 1994) üstünde olan bu varyans oranının ölçeğin sekiz faktörden oluşan bir ölçek olarak değerlendirilmesine olanak verdiği söylenebilir.

Varimax rotasyonu maddelerin sekiz faktöre dağılmasını sağlayacak şekilde yeniden yapılmıştır. Çözümleme sonucunda elde edilen değerlere göre maddelerin ölçekte yer almasında bir maddenin yalnızca bir faktörde en az .4 faktör yükü ile yer alması ve birden çok faktörde yer alan bir maddenin faktörlerden birindeki yükünün diğerinden en az .1 değerinden daha büyük olması ilkesi benimsenmiştir. Deneme ölçeğinde yer alan 27 maddeye ilişkin faktör yükleri .40 ile .83 arasında değişmektedir. Bu özellik bakımından 27 maddenin de ölçekte yer alacak nitelikte olduğu söylenebilir.

İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin öğrenme stillerini belirlemek amacıyla hazırlanan 27 maddelik denemelik aracın güvenilirliğini belirlemek için yapılan iç tutarlılık sınamasında ise Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,78 olarak bulunmuştur. Bu iyi bir değer olarak nitelendirilebilir. Faktör analizi sonrasında ölçekte kalan her bir madde teker teker ölçekten çıkarıldığında 0,78 olarak hesaplanan alpha güvenilirlik katsayısında bir yükselme olmadığından, güvenilirlik çalışmaları sonucunda herhangi bir madde ölçekten çıkarılmamıştır (Özdamar, 1997).

İlköğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin öğrenme özelliklerinin belirlenmesine ve öğretimin bireyselleştirilmesine yönelik gerçekleştirilmesi gereken etkinliklerin planlanması konularında sınıf öğretmenlerine yardımcı olmak amacıyla gerçekleştirilen öğrenme stili ölçeği geliştirme çalışmasında ulaşılan sonuçlara dayalı olarak; Birinci faktörde toplanan altı maddenin ifade ettiği anlamlara bakılarak faktörün "Öğrenirken hareketsiz, dinleyici olma ve not alarak çalışma" özelliklerini yansıttığı söylenebilir. İkinci faktörde toplanan dört madde "Ders çalışma ve dinlemede tercihler", üçüncü faktör kapsamında bulunan diğer dört madde ise "Öğrenmede görsel ve işitsel tercihe ilişkin özellikler" olarak adlandırılmıştır. Dördüncü faktörde yer alan maddeler incelendiğinde bu faktörün "Öğretimde kullanılan dikkat stratejilerini açıkladığı, Beşinci faktörde yer alan maddelerin ise "Öğrenmede yineleme stratejileri" ne işaret ettiği söylenebilir. Diğer faktörler ise kapsamında bulundukları maddelere bakılarak sırasıyla; altıncı faktör "Öğrenmede devinime dayalılık ve görsellik", yedinci faktör "Öğrenmede yazma tercihleri", sekizinci faktör "Öğrenmede işitsel tercihler" olarak adlandırılmıştır.

Ölçek Barbe ve Milone (1980) ve Given (1996) tarafından benimsenen görsel, işitsel ve devinsel boyutlar model alınarak geliştirilmek istenmesine rağmen, örneklem grubunun yaş özelliklerinden kaynaklı olabileceği düşünülen hata varyansları (Tavşancıl, 2002), çok faktörlü bir ölçeğin oluşmasına neden olmuştur. Faktörlerde yer alan maddelerin benzeşik yapısı bu durumu doğrular niteliktedir.

Sosyal Bilgiler dersine ilişkin öğrenci tutumlarıyla ilgili veriler ise Deveci (2003) tarafından geliştirilen “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Sosyal Bilgiler dersi tutum ölçeği 31 maddeden oluşmaktadır. Geçerlik ve güvenilirlik çalışması 2003 yılında Güven (2003) tarafından tekrar yapılmış ve Cronbach Alpha güvenilirlik değeri .86 olarak belirlenmiştir. Bu değere bağlı olarak, ölçeği oluşturan maddelerin birbirleriyle tutarlı olduğu söylenebilir. Ayrıca ölçekte yer alan her bir madde teker teker ölçekten çıkarıldığında .86 olarak hesaplanan alpha güvenilirlik katsayısında bir değişme olmadığından, güvenilirlik çalışmaları sonucunda herhangi bir madde ölçekten çıkarılmamıştır.

Geçerliği belirlemek için ise, kapsam geçerliği ve yapı geçerliği sınamaları yapılmıştır. Bu aşamada kapsam geçerliği için yeni bir sinama yapılmamış, ölçek maddelerinin belirlenmesinde alınan uzman görüşleri kapsam geçerliğini belirlemeye uygun ve yeterli sayılmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda değişikliğe ve düzeltmeye uğratılan maddelerden oluşan ölçeğin ölçme amacına uygun olduğu ve ölçülmek istenilen alanı temsil ettiği söylenebilir.

Yapı geçerliği için de faktör analizi yapılmış, analiz sonrası 35 maddelik ölçek 31 maddeye düşürülmüştür. Deneme aracının yapı geçerliği sınaması için yapılan faktör analizi ile aynı zamanda ölçeğin kaç boyutlu ve bu boyutların neler olduğu belirlenmiştir. Öncelikle yapılan temel bileşenler çözümlemesi ve Varimax tekniği ile yapılan döndürme işlemi sonunda, özdeğeri 1.00’den büyük olan onbir faktör ortaya çıkmıştır. Ancak faktör sayısının beklenenden çok çıkması nedeniyle, bu sayının azaltılıp azaltılamayacağı yoklamak istenmiştir. Öncelikle faktörler arasındaki farka bakılarak eleme yapılmış, 0.1 den az fark olan faktörler değerlendirmeye alınmamıştır. İkinci olarak Cattell’ in “scree” sınaması (Kline, 1994) yapılmış, “Scree” sınaması grafiğinde, grafik eğrisinin hızlı düşüş gösterdiği noktanın altıncı faktörün olduğu yer olduğu belirlenmiştir. Altıncı faktörden sonra eğrinin aynı doğrultuda ilerlediği görüldüğünden, ölçekteki faktör sayısının altı’da kalması gerektiğine karar verilmiştir. Ölçekteki altı faktörün varyans değerleri toplamı toplam varyansın %46,5 ‘ini açıklamaktadır. Toplam varyans değerinin kabul edilebilir oran olan %41’in (Kline, 1994) üstünde bulunması ölçeğin altı faktörden oluşan bir ölçek olarak değerlendirilmesine olanak tanımıştır.

İşlem

Veri toplama araçlarının öğrenciler üzerindeki etkisini, araçların araştırmanın amacına hizmet etme, açık ve anlaşılır olma düzeyini belirlemek amacıyla 19–20 Şubat 2006 tarihlerinde Çanakkale Onsekiz Mart İlköğretim Okulunda üç ders saati; pilot uygulama yapılmıştır. Gerçekleştirilen pilot uygulamanın ardından araştırma materyallerine son biçimi verilmiştir.

Veri toplama araçlarının hazırlanması, ilgili makamdan izin alınması, deney ve kontrol gruplarının belirlenmesi tamamlandıktan sonra deney grubunda yer alan öğretmene araştırmanın konusu, niteliği ve nasıl yürütüleceği açıklanmıştır. Ayrıca, öğretmene görsel, işitsel, devin-duyumsal öğrenme stili boyutlarının özellikleri açıklanmış, bu özelliklerin dikkate alınarak düzenlenen etkinliklerle öğrenmenin ne olduğu, farklı öğrenme stili özelliklerinin dikkate alındığı etkinliklerin uygulanmasıyla ilgili öğrenme-öğretme süreci, öğretmen ve öğrenci rolleri hakkında bilgi verilmiştir. Öğretmenin öğretim süreciyle ilgili bilgilendirilmesinden sonra, her iki gruptaki öğrencilere sosyal bilgiler dersinde öğrenme stili özelliklerinin dikkate alındığı etkinliklerle öğrenmenin, öğrencilerin akademik başarılarına, öğrenmede kalıcılık düzeylerine ve sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarına etkisini belirlemek amacıyla bir araştırmanın planlandığı ve kendilerinin de bu araştırmanın denekleri olarak seçildikleri söylenmiştir. Daha sonra her iki gruba, "Toplum İçin Çalışanlar" ünitesi başarı testi, Öğrenme Stili Ölçeği ve Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği öntest olarak uygulanmıştır. Öğretmen ve öğrencilere araştırmayla ilgili ayrıntılı açıklamaların yapılmasından sonra, haftada 3 ders saati olmak üzere dört hafta süreli bir öğretim uygulamasına geçilmiştir. Öğretim uygulaması 28 Mart 2006 ile 21 Nisan 2006 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Sosyal bilgiler dersleri deney grubunda görsel, işitsel öğrenme stil boyutuna uygun öğretim etkinlikleriyle, kontrol grubunda ise MEB 2004 öğretim programının önerdiği biçimde işlenmiştir. Dört hafta süren "Toplum İçin Çalışanlar" ünitesi tamamlandıktan sonra bu ünite için hazırlanmış olan başarı testi öğrencilere sontest olarak uygulanmıştır. Başarı testinin sontest olarak uygulanmasından 21 gün sonra öğrenmedeki kalıcılık düzeyini ölçmek amacıyla başarı testi yeniden uygulanmıştır. Öntest, sontest ve kalıcılık testi uygulamaları ile öğrencilerin bu boyutlara ilişkin puanları elde edilmiştir.

Öğrenme stili özelliklerinin dikkate alındığı etkinliklerin uygulandığı öğretim uygulaması şu şekilde olmuştur: Deney grubundaki öğretim uygulaması hazırlanan yönerge doğrultusunda yürütülmüştür. Buna göre öğretmen dersin başında kazanımları ve temayı, araştırmacı tarafından hazırlanmış olan planlardan yararlanarak öğrencilere açıkladıktan sonra, öğrenilecek konuyla ilgili görsel, işitsel ve devinimsel öğrenme stili özelliklerinin dikkate alındığı, birden fazla duyu organına ve harekete dayalı sunumunu yapmış ardından temayla ilgili çalışma yapraklarını dağıtmıştır. Bu çalışma yaprakları nasıl kullanılacağı yönergeyle öğrencilere açıklanmıştır. Etkinliklerde ve çalışma yapraklarında görsel öğrenme stili özelliğine uygun olarak temayla ilgili fotoğraf, broşür, tanıtıcı görsel materyaller, teknoloji destekli sunular, işitsel öğrenme stili özelliğine uygun olarak işitsel materyaller, konu anlatımları, tartışma, beyin fırtınası vb. etkinlikler, devinimsel öğrenme stiline uygun olarak da drama, canlandırma, rol oynama, sessiz film ve oyunlar kullanılmıştır. Etkinlikler sırasında kimi zaman öğretmen tarafından beşer kişilik karma stil grupları oluşturulmuş, farklı öğrenme stilinde bulunan öğrencilerin bu etkinliklere heterojen gruplarla katılmaları sağlanmış, kimi zamanda dağıtılan etkinlik yapraklarını baskın öğrenme stili özelliklerine uygun olarak çalışmalarını biçiminde gerçekleştirmeleri istenmiştir. Ders sonunda ise deney grubundaki öğrencilerden öğrenme stili özellikleri dikkate alınarak hazırlanmış olan, dersin genel tekrarını ve kazanımlara ulaşma derecesini belirlemeyi amaçlayan "etkinlik yaprakları"nın doğru ve eksiksiz biçimde doldurmaları sağlanmıştır.

Deney grubundaki öğrenciler öğretim etkinliklerine aktif olarak katılmış, etkinlikler sırasında herhangi bir sorunla karşılaşmaları durumunda öncelikle stil grupları içerisinde çözümlemeye çalışmışlar, çözümleyemedikleri durumda planlayıcı ve düzenleyici olan araştırmacıdan ve etkinliklerin uygulanmasından sorumlu sınıf öğretmeninden yardım almışlardır. Deney grubunda gerçekleştirilen etkinliklerin gerektiği biçimde yapıp yapılmadığı araştırmacı tarafından izlenmiş, uygulama kapsamında başlangıç ve son derste fotoğraflar çekilmiştir. Buradan elde edilen veriler doğrultusunda deney grubundaki etkinliklerin belirlenen etkinlikler doğrultusunda gerçekleştirildiği görülmüştür.

Kontrol grubunda ise, MEB 2004 öğretim programının önerileri doğrultusunda öğrencilerin Sosyal Bilgiler ders ve çalışma kitabındaki ilgili konulara ilişkin etkinlikleri yapmaları ve okumaları, anlatmaları ve öğretmenlerinin konu ile ilgili açıklamalarını dinlemelerine yönelik bir öğretim gerçekleştirilmiştir. Buradaki uygulamalar araştırma konusu derste ve diğer derslerde yardımcı araştırmacı tarafından gözlenmiş, MEB 2004 öğretim programının önerdiği uygulamalar dışında bir uygulamaya yer verilip verilmediği kontrol edilmiştir. Ayrıca kontrol grubunda işlenen dersler sonrasında sınıf öğretmeniyle görüşmeler yapılmış, öğrenme-öğretme sürecine ilişkin bilgiler alınmıştır.

Kapsam ve Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- 1) İlköğretim I. basamak 5. sınıf düzeyi,
- 2) Çanakkale il merkezinde bulunan Onsekiz Mart İlköğretim okulu 5/A ve 5/C sınıfı öğrencileri,
- 3) 2005 – 2006 öğretim yılı ikinci dönemi,
- 4) 5. Sınıf sosyal bilgiler dersinde öğrenme stili özellikleri dikkate alınarak hazırlanan etkinlikler,
- 5) Görsel, İşitsel, Devin-duyumsal öğrenme stili boyutları ve
- 6) Akademik başarı, hatırd tutma düzeyi ve sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumlar değişkenleri ile sınırlıdır.

BULGULAR

Araştırmada ilk olarak "İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde öğrenme stili özelliklerinin dikkate alındığı öğretim etkinliklerinin uygulandığı deney grubu ile MEB 2004 öğretim programının uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin akademik başarı düzeylerinde anlamlı derecede farklılık oluşmuştur" hipotezi sınanmak istenmiştir. Bunun için, önce deney ve kontrol grubundaki deneklerin öntest uygulamasından aldıkları puanların, aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmış, ortalamalar arası fark t testi ile sınanmıştır. Deney ve kontrol gruplarının Sosyal Bilgiler dersi başarı testinden aldıkları öntest puanlarıyla ilgili bulgular Tablo 1 de görülmektedir.

Tablo 1. Gruplardaki Deneklerin Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Testinden Aldıkları Öntest Puanlarına Göre Durumları

Öğrenci Grupları	Denek Sayısı (N)	Aritmetik Ortalama (X)	Standart Sapma (SS)	t değeri	Serbestlik Derecesi (sd)	Anlamlılık Derecesi (p)
Deney Grubu	25	65.50	15.24	.211	48	> .05
Kontrol Grubu	25	64.60	14.94			

t tablo: 1.671

Tablo 1'den anlaşılacağı üzere, deney grubundaki öğrencilerle kontrol grubundaki öğrencilerin öntestten elde ettikleri puanların aritmetik ortalaması arasında kontrol grubu lehine 0.9 puanlık bir fark vardır. Bu farkın anlamlı olup olmadığını sınamak amacıyla, grupların ortalama puanlarına t testi uygulanmış ve $t = .211$ değeri bulunmuştur. Bu değer 48 serbestlik derecesinin .05 anlamlılık düzeyindeki 1.671 değerinin oldukça altında bulunmaktadır. Bu sonuç, her iki grubun aritmetik ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığını göstermektedir. Öntest puanlarından elde edilen bulgulara göre deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin sosyal bilgiler dersi “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesi akademik başarı düzeyleri bakımından deney öncesi durumları arasında anlamlı derecede farklılık yoktur.

Uygulama sonrasında deneyin etkililiğini gözlemek amacıyla her iki grupta yer alan deneklerin sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunup bulunmadığı sınanmıştır. Deney ve kontrol grubunun sontest puanlarıyla ilgili bulgular Tablo 2' de gösterilmiştir.

Tablo 2. Gruplardaki Deneklerin Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Testinden Aldıkları Sontest Puanlarına Göre Durumları

Öğrenci Grupları	Denek Sayısı (N)	Aritmetik Ortalama (X)	Standart Sapma (SS)	t değeri	Serbestlik Derecesi (sd)	Anlamlılık Derecesi (p)
Deney Grubu	25	85.40	12.28	1.927	48	< .05
Kontrol Grubu	25	77.90	15.09			

t tablo: 1.671

Tablo 2'den anlaşılacağı üzere, deney grubundaki öğrencilerle kontrol grubundaki öğrencilerin sontestten elde ettikleri puanların aritmetik ortalaması arasında deney grubu lehine 7.5 puanlık bir fark vardır. Bu farkın anlamlı olup olmadığını sınamak amacıyla, grupların ortalama puanlarına t testi uygulanmış ve $t = 1.927$ değeri bulunmuştur. Bulunan bu değer 48 serbestlik derecesinin .05 anlamlılık düzeyindeki 1.671 değerinin üzerinde bulunmaktadır. Bu sonuç, deney ve kontrol gruplarında uygulanan öğretimin birbirinden önemli derecede farklı etkililiğe sahip olduğunu göstermektedir. Sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin başarılarını artırmada, öğrenme stili özelliklerinin dikkate alındığı etkinlikleri uygulamanın MEB 2004 öğretim programının uygulamalarından daha etkili olduğu bu bulguya dayalı olarak söylenebilir. Araştırmanın, sosyal bilgiler dersinde öğrenme stili özelliklerinin dikkate alındığı öğretim etkinliklerinin uygulandığı deney grubu ile MEB 2004 öğretim programının uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin akademik başarıları arasında deney grubu lehine anlamlı derecede fark olduğunu ileri süren birinci hipotezi doğrulanmıştır.

Bu bulgu ayrıca Muğaloğlu, Nazlıççek ve Ardaç (2003) ve Hasırcı (2006) tarafından gerçekleştirilen araştırmaların bulgularıyla paralellik göstermektedir. Muğaloğlu ve arkadaşları (2003), “Bilimsel Süreçlerin Grup Çalışmasıyla Geliştirilmesinde Öğrenme Biçimlerinin Etkisi” başlıklı deneysel araştırmalarında öğrenme biçimlerine uygun gruplarla çalışmanın akademik başarıya olumlu yönde

etkilediği bulgusuna ulaşmışlardır. Hasırcı (2006) ise “İlköğretim 3. Sınıf Hayat Bilgisi Dersinin Görsel Öğrenme Stiline Göre Düzenlenmesinin Akademik Başarı ve Kalıcılığa Etkisi” başlıklı deneysel çalışmasında görsel öğrenme stili özelliklerini dikkate alarak hazırlanan etkinlikleri uygulamanın akademik başarı değişkeni üzerinde olumlu etkisi olduğunu belirlemiştir.

“Sosyal bilgiler dersinde farklı öğrenme stil boyutlarındaki öğrencilerin özellikleri dikkate alınarak hazırlanan öğretim etkinliklerinin uygulandığı deney grubu ile MEB 2004 öğretim programının uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin derse ilişkin tutumları arasında deney grubu lehine anlamlı derecede farklılık oluşmuştur.” hipotezi sınanmak istenmiştir. Bu amaçla deney ve kontrol grubundaki deneklerin denel işlem öncesi Sosyal Bilgiler dersi tutum ölçeğinden aldıkları tutum puanlarının, aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmış, ortalamalar arası fark t testi ile sınanmıştır. Deney ve kontrol gruplarının sosyal bilgiler dersi tutum ölçeğinden aldıkları öntest puanlarıyla ilgili bulgular Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3. Gruplardaki Deneklerin Deney Öncesi Uygulanan Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinden Aldıkları Öntest Puanlarına Göre Durumları

Öğrenci Grupları	Denek Sayısı (N)	Aritmetik Ortalama (X)	Standart Sapma (SS)	t değeri	Serbestlik Derecesi (sd)	Anlamlılık Derecesi (p)
Deney Grubu	25	126.20	12.85	.335	48	> .05
Kontrol Grubu	25	124.96	13.28			

t tablo: 1.671

Tablo 3’ den anlaşılacağı üzere, deney grubundaki öğrencilerle kontrol grubundaki öğrencilerin denel işlem öncesi kendilerine uygulanan tutum ölçeğinden elde ettikleri puanların aritmetik ortalamaları arasında deney grubu lehine 1.24 puanlık bir fark vardır. Bu farkın anlamlı olup olmadığını sınamak amacıyla, grupların ortalama puanlarına t testi uygulanmış ve $t = .335$ değeri bulunmuştur. Bu değer 48 serbestlik derecesinin .05 anlamlılık düzeyindeki 1.671 değerinin çok altında bulunmaktadır. Bu sonuç, her iki grubun aritmetik ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığını göstermektedir. Deney öncesi sosyal bilgiler dersi tutum ölçeği uygulamasından elde edilen puanlara göre deney ve kontrol grubunun tutum düzeyleri arasında anlamlı derecede farklılık yoktur. Diğer bir deyişle deney ve kontrol grubunda bulunan öğrenciler sosyal bilgiler dersine yönelik tutum puanları yönünden birbirlerine denktir.

Gerçekleştirilen deneyin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlar üzerindeki etkililiğini gözlemek amacıyla deneklere “Sosyal bilgiler dersi tutum ölçeği” denel işlem sonrası bir kez daha uygulanmıştır. Deney ve kontrol gruplarındaki deneklerin sosyal bilgiler dersi tutum ölçeğinden elde ettikleri sontest puanlarıyla ilgili bulgular Tablo 4’ de gösterilmiştir.

Tablo 4. Gruplardaki Deneklerin Deney Öncesi Uygulanan Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinden Aldıkları Sontest Puanlarına Göre Durumları

Öğrenci Grupları	Denek Sayısı (N)	Aritmetik Ortalama (X)	Standart Sapma (SS)	t değeri	Serbestlik Derecesi (sd)	Anlamlılık Derecesi (p)
Deney Grubu	25	126.000	12.03	.355	48	> .05
Kontrol Grubu	25	124.60	15.63			

t tablo: 1.671

Tablo 4' den anlaşılacağı üzere, deney grubundaki öğrencilerle kontrol grubundaki öğrencilerin deney sonrası uygulanan tutum ölçeğinden elde ettikleri puanların aritmetik ortalaması arasında deney grubu lehine 1.4 puanlık bir fark vardır. Bu farkın anlamlı olup olmadığını sınamak amacıyla, grupların ortalama puanlarına t testi uygulanmış ve $t = .355$ değeri bulunmuştur. Bu değer 48 serbestlik derecesinin .05 anlamlılık düzeyindeki 1.671 değerinin altında bulunmaktadır. Bu sonuç, her iki grubun aritmetik ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığını göstermektedir. Deney sonrası Sosyal Bilgiler dersi tutum ölçeği uygulamasından elde edilen puanlara göre deney ve kontrol grubunun tutum düzeyleri arasında anlamlı derecede farklılık oluşmamıştır. Başka bir deyişle “Sosyal bilgiler dersinde farklı öğrenme stil boyutlarındaki öğrencilerin öğrenme stili özelliklerinin dikkate alındığı öğretim etkinliklerinin uygulandığı deney grubu ile MEB 2004 öğretim programının uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin derse ilişkin tutumları arasında deney grubu lehine anlamlı derecede farklılık oluşmuştur.” hipotezi reddedilmiştir. Araştırmanın bu bulgusu Güven (2003) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın tutumlara ilişkin bulgusuyla tutarlılık göstermektedir. Ortaya çıkan bu bulguya dayalı olarak, tutumların yaşam içerisinde kazanıldığı ve bunları kısa bir sürede değiştirmenin çok kolay olmadığı görüşünün doğrulandığı ifade edilebilir.

Araştırmada son olarak “Sosyal bilgiler dersinde öğrenme stili özelliklerinin dikkate alındığı öğretim etkinliklerinin uygulandığı deney grubundaki öğrenciler ile MEB 2004 öğretim programının uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin hatırd tutma düzeyleri arasında deney grubu lehine anlamlı derecede farklılık oluşmuştur” hipotezi sınanmak istenmiştir. Bu amaçla deney ve kontrol grubundaki deneklere son test işleminin bitimini izleyen 3 hafta sonra akademik başarı testi bir kez daha uygulanmıştır. Öğrencilerin hatırd tutma düzeyi uygulamasından aldıkları puanların, aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmış, ortalamalar arası fark t testi ile sınanmıştır. Sınama sonucuna ilişkin bulgular Tablo 5' de gösterilmiştir.

Tablo 5. Deneklerin Sosyal Bilgiler Dersi Hatırd Tutma Düzeyi Başarı Testi Uygulamasından Aldıkları Puanlara Göre Durumları

Öğrenci Grupları	Denek Sayısı (N)	Aritmetik Ortalama (X)	Standart Sapma (SS)	t değeri	Serbestlik Derecesi (sd)	Anlamlılık Derecesi (p)
Deney Grubu	25	83.30	12.24	3.256	48	< .05
Kontrol Grubu	25	71.30	13.77			

t tablo: 1.671

Tablo 5'den anlaşılacağı üzere, deney grubundaki öğrencilerle kontrol grubundaki öğrencilerin hatırd tutma düzeyi testinden elde ettikleri puanların aritmetik ortalaması arasında deney grubu lehine 12 puanlık bir fark vardır. Bu farkın anlamlı olup olmadığını sınamak amacıyla, grupların ortalama puanlarına t testi uygulanmış ve $t = 3.256$ değeri bulunmuştur. Bulunan bu değer 48 serbestlik derecesinin .05 anlamlılık düzeyindeki 1.671 değerinin oldukça üzerinde bulunmaktadır. Bu sonuç, deney ve kontrol gruplarında uygulanan öğretimin birbirinden önemli derecede farklı etkililiğe sahip olduğunu göstermekte ve sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin başarılarını artırmada, öğrenme stil boyutlarına göre düzenlenen etkinlikleri uygulamanın MEB 2004 öğretim programının önerdiği etkinlikleri uygulamadan daha etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Böylece, sosyal bilgiler dersinde öğrenme stili özelliklerinin dikkate alındığı etkinliklerin uygulandığı deney grubu ile MEB 2004 öğretim programının önerdiği etkinliklerin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin hatırd tutma düzeyi arasında deney grubu lehine anlamlı derecede farklılık olduğunu ileri süren üçüncü hipotez doğrulanmıştır. Diğer bir deyişle öğrenme stili özelliklerinin dikkate alındığı öğretim etkinliklerini uygulamak, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde hatırd tutma düzeylerini artırmaktadır.

Araştırmanın bu bulgusu Ataizi (1999) ve Hasırcı'nın (2006) gerçekleştirdikleri çalışmaların bulgularıyla örtüşmektedir. Ataizi (1999) “Bilgisayar Destekli Durumlu Öğrenmede Bilişsel Biçim ve İçeriğin Gerçeklik Düzeyinin Sorun Çözme Becerilerinin Gelişimine, Akademik Özgüvenlerine ve Öğrenmede Kalıcılık Düzeylerine Etkisi” başlıklı araştırmasında bilişsel stil özelliğinin dikkate alındığı

bilgisayar destekli durumlu öğrenmenin gerçekleştirildiği deney grubundaki öğrencilerin öğrenmede sağladıkları kalıcılık düzeyinin kontrol grubuna oranla daha iyi olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Araştırmada ulaşılan hatırd tutma düzeyi bulgusunu destekleyen bir diğer çalışma 2004 yılında Hasırcı (2006) tarafından gerçekleştirilen “İlköğretim 3. Sınıf Hayat Bilgisi Dersinin Görsel Öğrenme Stiline Göre Düzenlenmesinin Akademik Başarı ve Kalıcılığa Etkisi” başlıklı deneysel çalışmadır. Görsel öğrenme stili özelliklerini dikkate alarak hazırlanan etkinlikleri uygulamanın kalıcılık üzerinde etkili olduğunu belirlemiştir.

MEB 2004 öğretim programının önerdiği etkinliklerde öğrencilerin öğrenme stili özellikleri ve farklılıkları dikkate alınmamaktadır. Öğrencilerin sahip olduğu öğrenme stili özelliklerinin farkında olarak etkinliklere katılabilmeleri, öğrenmeden keyif alabilmeleri ve etkili yaşantılar geçirebilmeleri için sınıfta farklı uygulamalar gerçekleştirilmelidir. Bu sayede öğretimde karşılaşılan olumsuzlukları giderme, uygulamadaki sınırlılıkları azaltma konularında önemli aşamalar kaydedileceği düşünülmelidir (MEB, 2005).

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stiline uygun olarak düzenlenen öğretim ortamının akademik başarı, hatırd tutma düzeyi ve tutumlara etkisini sınamak amacıyla yapılan bu araştırma deneme modellerinden öntest-sontest kontrol gruplu modele göre gerçekleştirilmiş ve deneysel grupta yer alan öğrencilerin geleneksel grupta olan öğrencilere göre başarı ve hatırd tutma düzeyi ölçüm puanlarında anlamlı düzeyde yüksek olduğu, tutum ölçüm puanlarında farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan başarı testi ve ders materyalleri araştırmacılar tarafından, tutum ölçeği Deveci (2003) tarafından, öğrenme stil ölçeği ise Güven ve Özbek (2006) tarafından geliştirilmiştir. “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesinin dört hafta süresince deney grubunda öğrenme stil boyutlarına göre hazırlanan öğretim etkinlikleriyle, kontrol grubunda ise Yeni (2004) İlköğretim Programında önerilen öğretim etkinlikleriyle işlenmesinden sonra, toplanan verilerin istatistiksel açıdan çözümlenmiş, çözümlene sonucunda ulaşılan bulgular ışığında, aşağıdaki sonuçlar ortaya konmuş ve ilgililere katkı sağlayacağı düşünülen öneriler getirilmiştir.

SONUÇLAR

1) Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stili özelliklerine uygun olarak düzenlenen öğretim etkinliklerinin uygulandığı deney grubundaki öğrenciler ile Yeni (2004) İlköğretim programında önerilen etkinliklerin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin akademik başarıları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık vardır. Bir başka deyişle farklı öğrenme stil boyutlarındaki öğrencilerin özelliklerine uygun olarak hazırlanan öğretim etkinlikleri uygulamak, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde akademik başarılarını artırmaktadır.

2) Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stiline uygun olarak düzenlenen öğretim etkinliklerinin uygulandığı deney grubundaki öğrenciler ile Yeni (2004) İlköğretim programında önerilen etkinliklerin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin derse ilişkin tutumları arasında anlamlı bir farklılık oluşmamıştır. Öğrenme stili boyutları belirlenen öğrencilerin özelliklerine uygun olarak hazırlanan etkinlikleri uygulama, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin olumlu tutumlar geliştirmesinde etkili olmamıştır.

3) Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stiline uygun olarak düzenlenen öğretim etkinliklerinin uygulandığı deney grubundaki öğrenciler ile Yeni (2004) İlköğretim programında önerilen etkinliklerin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin hatırd tutma düzeyleri arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık oluşmuştur. Bir başka deyişle öğrenme stili özellikleri belirlenen öğrencilerin özelliklerine uygun olarak hazırlanan öğretim etkinliklerini uygulamak, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde hatırd tutma düzeylerini artırmıştır.

Bu araştırma ile elde edilen bulguların, Güven (2003)’in çalışmasında ortaya çıkan bulgularla örtüştüğü, öğrenme stili özelliklerinin dikkate alındığı etkinlikleri uygulamanın öğrencilerin sosyal

bilgiler dersindeki akademik başarılarını artırdığı ancak derse yönelik tutumlarda bir değişiklik oluşturmadığı söylenebilir. Ayrıca öğrenme stili özelliklerinin dikkate alındığı etkinlikleri uygulamanın, öğrencilerin hatırd tutma düzeyini artırmada daha etkili olduğu vurgulanabilir. Araştırmanın ortaya koyduğu bulgulara dayalı olarak ilköğretim sosyal bilgiler dersinde; öğrencilerin akademik başarılarını ve öğrenmede kalıcılık düzeylerini artırmada öğrenme stili özelliklerinin dikkate alındığı etkinlikleri uygulama yoluna gidilebilir.

Araştırma sonuçları ışığında öğretmenlere, diğer araştırmacılara, program geliştirme uzmanlarına ve hizmet öncesi öğretmen yetiştirme konusunda hizmet verenlere aşağıdaki öneriler getirilmiştir:

ÖNERİLER

Öğretmenlere Yönelik Öneriler

İlköğretim sosyal bilgiler dersinde; öğrencilerin derse ilişkin akademik başarılarını artırmada etkili olduğu birçok araştırmada ortaya konan, “öğrenme stiline uygun olarak düzenlenen öğretim etkinlikleri”nden yararlanmaları konusunda öğretmenler teşvik edilmelidir.

Öğrenme stiline uygun olarak düzenlenen öğretim etkinliklerinin kullanılmasına yönelik olarak bu araştırmada kullanılan materyaller, öğretmenler tarafından sosyal bilgiler derslerinde uygulanmak üzere örnek alınabilir.

Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde öğrenme stiline uygun olarak düzenlenen öğretim etkinlikleri tasarlayabilmeleri için öğretmenlere öğrenme stilleri ve bireysel farklılıklar konularında hizmet içi almaları sağlanabilir.

Diğer Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Sosyal bilgiler dersi dışında, diğer dersler içinde öğrenme stili boyutlarına uygun etkinlik ve planların akademik başarı, hatırd tutma değişkenleri üzerindeki etkisini sınavan başka araştırmalar gerçekleştirilebilir.

Öğretmenlere öğrenme stilleri konusunda hizmet içi eğitim verilmesinin sosyal bilgiler dersi öğrenme-öğretme süreçlerini ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını etkileme düzeyi nedir? gibi soruların yanıtlarını arayan başka araştırmaların da yapılmasında yarar vardır.

Program Geliştirme Uzmanlarına Yönelik Öneriler

İlköğretim sosyal bilgiler dersi ve diğer derslerin öğretim programlarının öğrenme-öğretme süreci ögesinin düzenlenmesinde öğrencilerin öğrenme stili özelliklerini dikkate almaları önerilebilir.

Ders kitaplarında öğrenme stili özelliklerinin dikkate alındığı etkinlik yapılarının hazırlanması sağlanabilir.

Hizmet Öncesi Öğretmen Yetiştirmeye Yönelik Öneriler

Hizmet öncesi öğretmen adaylarına öğrenme stilleri ve farklı öğrenme stillerinin özellikleri konularında eğitim verilebilir. Öğretmen adaylarının bu konuda uygulama becerisi kazanmaları amacıyla örnek plan hazırlama ve sunma çalışmaları gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Allport, G.W. (1935). “Handbook of Social Psychology”. Worcester, Massachusetts: Clark University Press
- Anıl, H. (1999). *İlköğretim Okullarında Uygulanan Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Eskişehir.
- Ataizi, M. (1999). “Bilgisayar Destekli Durumlu Öğrenmede Bilişsel Biçim ve İçeriğin Geçerlik Düzeyinin Sorun Çözme Becerilerinin Gelişimine Etkisi. [The Effects Of Cognitive Style and Authenticity Level on Development of Problem Solving Skills During Computer-Based Situated Learning] Doctoral thesis. Anadolu University. Social Sciences Institute. Eskişehir.
- Babadoğan, C. (1991). Öğrenme Stilleri İle İlgili Araştırmaların Taraması, Ankara Üniversitesi *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 25–2.
- Barbe, W. and M. Milone. (1980). *Modality. Instructor* (Jan) 44–49.

- Bloom, S. B. (1998). *İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme*. Çev Durmuş Ali Özçelik, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Boydak, A. (2004). *Lider Öğretmen*. İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Claxton C. and Y. Ralston (1978). Learning Styles: Their Impact on Teaching and Administration. AAHE-ERIC / Higher Education Research Report No:10 Washington, DC: *American Association for the Study of Higher Education*. 1–74.
- Demirel, Ö. (2000). *Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Demirkaya, H. ve Arıbaş, K. (2004). *Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Coğrafya Dersine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi*. Konya Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (12), 179-189.
- Deveci, H. (2003). *The Effect of Problem Based Learning to Attitudes, Success and Retention in Social Studies*. Eskişehir: Anadolu University Publications.
- Dunn, R., Jefery S. Beudury and Angela Klavas. (1991) “Öğrenme Stilleriyle İlgili Araştırmaların Taraması”., Çev: Cem Babadoğan. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. 24,2
- Eren, A. (2002) . *Fen, Sosyal ve Eğitim Bilimi Alanlarında Öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Öğrenme Biçimleri Arasındaki Farklılığın İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü:
- Felder, R. M. (1996). *Matters of Styles*. ASSE Prims.
- Fidan, N. (1996). *Okulda Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Alkım Yayınları.
- Given, B. K. (1996). *Learning Styles; A Synthesized Model*. *Journal of Accelerated Learning and Teaching*, 21, 11–44, Online: http://www.ialearn.org/files_jalt/jalt_21_1996_1%20&%202.pdf adresinden 12.06.2005 tarihinde alınmıştır.
- Gregorc, A. F. (1979) Learning / Teaching Styles: Their Nature and Effect. In *Student Learning Styles: Diagnosing and Prescribing Programs*. Reston, VA: National Association of Secondary School Principals. s. 19–26.
- Güven, B. (2003). *İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Alan Bağımlılık-Alan Bağımsızlık Bilişsel Stil Boyutlarına Uygun Olarak Hazırlanan Öğretim Etkinliklerinin Akademik Başarı ve Tutumlar Üzerindeki Etkisi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi,
- Güven, B. ve Özge, Ö. (2007). Developing Learning Style Inventory for Effective Instructional Design. *The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET* April 2007 6(2), 15-22
- Hasırcı, K., Ö. (2006). Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğrenme Stilleri: Çukurova Üniversitesi Örneği. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitimde Kuram ve Uygulama Dergisi*. Cilt 2, Sayı:1 ss.15-25.
- Hunt, D. E. (1979). *Learning Style and Student Needs: An Introduction to Conceptual Level*, Student Learning Styles.
- Jonassen, H. and B. Grabowsky (1993). *Handbook of Individual Differences, Learning and Instruction*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Karasar, N. (1998). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın, Sekizinci Basım.
- Keefe, J. W. (1991). *Learning Style, Cognitive and Thinking Skills*. Reston, VA: National Association of Secondary School Principals.
- Kline, P. (1994). *Easy Guide to Factor Analysis*. London: Routledge.
- Kolb, A. D. (1985). *Learning Style Inventory*. Boston: MyBer and Company
- Küçükahmet, L. (2000). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- MEB (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı*
- Muğaloğlu, E, N. Nazlıççek ve D. Ardaç (2003). Bilimsel Süreçlerin Grup Çalışmasıyla Geliştirilmesinde Öğrenme Biçimlerinin Etkisi. www.fedu.metu.edu.tr/ufbmek-5/b_kitabi/PDF/Fen/Bildiri/t83d.pdf adresinden 14.06.2006 tarihinde indirilmiştir.
- Otluoğlu, R. ve C. Öztük (2002). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler*, Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Özdamar, K. (1997). *Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi I*. Anadolu Üniversitesi Fen Fakültesi Yayınları, Eskişehir.
- Seferoğlu, S. S. (2004). *Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe Yönelik Tutumları*. XII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri: Ankara
- Sünbül, M. ve Diğerleri (2004). *İlköğretim 2. Kademe Fen Bilgisi Derslerinde Akademik Başarıyı Yordamada Öğrencilerin Öğrenme Strateji, Stil ve Tutumlarının Etkisi*. XII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi: Ankara
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Tezbaşaran, A. (1996). *Likert Tipi Ölçek Geliştirme*. Ankara: Psikologlar Derneği Yayınları.